

CSONGRÁDI LAP

VEGYES TARTALMU KÖZLÖNY.

<p>Szerkesztőség: Főtér 27. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Megjelen minden vasárnap reggel. Kéziratok nem adnak vissza.</p>	<p>Előfizetési díj: Egész évre 4 ft — Félévre 2 ft — Negyedévre 1 ft. Hirdetéseket a kiadóhivatal mérsékelt árjegyzék szerint számít. Egyes szám ára 8 kr.</p>	<p>Kiadóhivatal: Schvarcz Sándor könyvkereskedése, hová az előfizetési- és hirdetési díjak küldendők. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nyilttér petit sora 30 kr.</p>
---	--	--

Emlékezés: „a legnagyobb magyarra.”

Száz éve mult, — 1891 szept. 21. — hogy született; húsz éve mult, — 1860 ápril 8. — hogy meghalt és sok-sok század fog elmúlni és mégis élni fog köztünk tetteiben és szellemével a „legnagyobb magyar“ Gróf Szécsényi emléke.

Termelő kéz, termékeny ész, kitartással úgy szólván példátlanul párosult rendíthetetlen akaraterővel; határtalanul érző szívvel és „magyar nemzeti“ iránynyal alkotott munkássága, kézzel fogható eredményei széles e haza minden zugában, élve tartják emléket. Ő valóban észszel-pénzzel munkálkodott hazája jóvoltának előmozdításán. Szavát, tudományát, vagyónát, nevét, munkássága erejét — mindenét a haza boldogulására, a közjó előmozdítására, annak oltárán áldozta fel — önzéstelenül.

Nincs tere a közszereplésnek, hol ő tevékenyen ne izgatott volna.

Mert sajnós! de a kor csak izgató és rettenthetetlen bátorsággal volt életre munkára szólítható.

S nem kis bátorság kellett ahhoz, hogy e század első két-három tizedében magyar mágnás oly demokratikus hurokat merjen pengetni, mint ő tette.

De a kor a forrongás szaka volt. Irodalmi és politikai átalakulások nagy és messze e jelenbe, sőt még a késő jövőben is még fejlődő eszmék szülője lett.

A közel nyugot népei között jutott először fölszínre a középkori jelleg levetése; az irodalom előkészíté a kard végrehajtá s borzalmas részletei keletre is elvitték az okulás intó példájaként a lángok, kardok csattogása és ágyúk dörgése híret.

Politikai, társadalmi irányelvek termékeny időszak a áll be, a csiráztató tavasz. Középkori rendi társadalom helyett egy új kell, nemzeti; s így szükségszerűleg nekünk „magyar nemzeti“ társadalmi élet kellett, melyben

minden ember mint ember és magyar ember szerepelhessen.

De nyelvünk kunyhókba szorult jámbor emléke a multnak, alkotmányunk korlátja az ember veleszületett jogainak: „a szabadság és egyenlőségnek.”

Minden politikai és társadalmi törekvés — kevés kivétellel — a „nemzet“ számba menő csekély töredék azon törekvése, hogy az „ősi sarkantyú“ fénye tiszta és a traditionalis „hét szilvafa“ minden galylya ép maradjon.

És beáll a reakció; végig fű a legújabb-kor szelleme az egész világon. Nálunk megpendül a lant a nyelvért; a feledett és felélesztett nyelv a közös emberi jogért és egy új társadalmi és jobb közgazdasági „nemzeti“ élet megteremtésére.

Magyar, szabad, egyenlő, munkás, gazdag és boldog nemzet akarunk lenni.

És az átalakulás korszaka szült költőt, szült politikus és szült társa-

A „CSONGRÁDI LAP” TÁRCZÁJA.

Az ösztönről

Irta: (Dr. Fortlage után) Kiss Elek.

Legkitünőbb oldala a szelid állatok társasági ösztönének éppen az ő szelidíthetőségük, tanulékonyaságuk, vagyis idomíthatóságuk. Hasonlít ez az emberi életben előforduló azon fontos tüneményhez, mely szerint az ész szegényebb egyénisége alárendeli magát az észesebbnek, csupán azért, mert azt a maga öntudatában nálánál hatalmasabbnak is érzi. Midőn pl. egy pásztor gyermek egy nagy baromcsordát hajt maga előtt egy silány ostorral vagy pallozával, nem a fizikai túlyomó erő az, minek az erős állatok alávetik magukat, hanem a jóllét s jó takarmány által táplált megszokás az, mi a szellemi fensőbbesség előtt kész engedelmességgel meghajolni készíti őket. Az alacsonyabb rendű egyediség közvetlen megnyugvást talál abban, hogy akaratát egy fensőbb egyed akaratába olvaszthatja föl. És hogy ezen alávetést saját hajlamukból, jószántukból, nem valami varázslat, vagy céliránytalan kényszer következtében teszik, ezt tanúsítják azon düh kifakadások, melyeket szelid, s különben engedelmes állatoknál is majd mindennap tapasztalhatni, a velők rosszul bánók irányában.

talhatni, a velők rosszul bánók irányában.

Mikép fejlődik ki az utánozó s társas ösztön az érzétehetségből, az könnyen megérthető. De bonyolultabb az összefüggés a háladatosság, a becsvágy és a tettetés mestersege között az állatvilág ösztönéletében. De közelebbről vizsgálva e tüneményt, itt is ugyanazou indokokra jövünk vissza.

A ló sok év mulva is rögtön fölismeri urát, vagy annak szolgáját; nyert feléje, nyajja, s mindenféleképen igyekszik örömet kifejezni. Ez által háladatosságot mutat az egykor élvezett jó bánásmódot. Ha a bánásmód rossz volt, a viszontlátás öröme sokkal csekélyebb lesz.

Minél jobb a velebánás, annál bensőbben igyekszik az állat urának vagy gondviselőjének személyébe magát beleérezni, és ettől fogva nem idegennek, hanem egy második én-jének érzi azt. Az oroszlan úgy gondoskodik Androclusról, mint önmagáról. A háladatos ló agyonlőtt lovagjának lovagjának holttestét nem képes elhagyni a csatatéren, Saját jobbik részét látja agyonlőve maga előtt feküdni.

A ló becsvágyó. Ő a maga teendőjét soha sem pusztá kényszerűségből végzi, hanem becsvágyat lel abban, hogy a mit tesz, azt jól is tegye, s a hozzá hasonlókat által magát fölülmulni ne engedje. Nem örömet

szokik hozzá egy ló, hogy egy másik ló után kelljen nyargalnia, ha még a másik mellett van hely. A lovagnak, ki ezt tenni akarja, mindig tartóztatnia kell lovát. Ellenben a másikat megelőzni, elkerülni, ez mindig öröme szolgál. Az az igyekezet, hogy gyöngébbnek, lankadtabbnak ne látszassék a másikinál, bizonyos természeti, veleszületett ösztönön alapul, mely szerint magát a hasonlókon túltenni igyekszik. Nyakának fölvetésében, s nyertő nevetésben ad a nemes állat ez ösztönének kifejezést.

Az ösztönök okossága is az érzésen nyugszik. Ha egy atya az uton játszó gyermekét hirtelen, mintegy magánkívül fölrántja, nehogy az elszabadult ló által elgázoltassék, ekkor érzésében már azon a helyen látja a lovat, a mely felé az még csak látzik jönni, s egyuttal érzésével a gyermek is uralkodik, a mennyiben azt kényszeríti, azt tenni, a mit nem tenne a gyermek helyzetében. — Midőn egyszer egy vadászkutya urát ismételve balra, egy magaslat felé tolt, azután egyszerre — utasítás nélkül jobbfelé száguldott, s ura felé egy nyulat terelt, — ekkor a kutya egyuttal a megterelendő nyulba, s az azt kézrekeríteni akaró vadászbá helyezte át magát, s érzésében két különböző egyedbe osztá föl magát.

Ide tartozik az állatok azon sajátsága

Mai számunk 6 oldalra terjed.

lalmi reformátort is.

Nem Széchenyi-e hazánk főleg társadalmi átalakítója elvitázhatatlanul!?

Ő az, ki a társadalmi együtt érzés és működésnek eszméjét megteremtette. Ő volt az, kinek ideális lelke, mélyen érző szive telt volt a békés, lassú és hasznos munka áldást hozó eszméivel. Ő volt, ki a tudományjal párosított szorgalom és munkával megteremtett ipari, kereskedelmi jólétre épült új magyar társadalomban gondolta biztosítva az egységes, erős és „magyar nemzetet.”

A társadalmi együttes törekvesek munkája sok áldásos intézményt hozott létre az ő kezdeményezése, útmutatása alapján. De a jelenkor, ama dicső törekvés és eszmék alapján Széchenyi útmutatásával létre jött sok intézménynek nagyon is materiális, soknak érdek és pártérdeket szolgáló célt tűz ki, vagy akar kitűzni.

Az ő szelleme, az ő intencioi védjék meg ez által a létesítésükkor nem észlelt téves iránytól intézményeit.

Ismerjük városunk intelligens közönségét s így tudjuk is, hogy a kulturális haladás folyton szem előtt tartott iránya közéletűnknek. De ha alapos szemlét tartunk városunk kulturális éjlettsége fölött; ha igazak akarunk enni, kénytelenek vagyunk bevallani hogy sok, igen sok szükséges hiányuk még.

Nem akarjuk e néhány sorban, mely emlékül van szánva hazánk „legnagyobb magyarjának,” állam életünk legdicsőbb példájú polgárának, — felsorolni mindazt mivel a haladás rovására még nem birunk.

Tudjuk azt is, hogy sokszor a legjobb szándék és akarat elbukik egy kis ok miatt és ez az . . . „anyagi-ok,” mely elég alapos okká válik, hogy a létesítést megbénítsa.

De ez ünnepléses alkalommal maradjon mindez máskorra. Jó idő, jó tanács is!

De e sorok folyamán önként merül fel lelkünkbe a szózat, bár csak e nagy férfiú emléke teremtené, szaporitáná mindazon intézményeket, melyeket ő életében észlelt s melyeket mi még nélkülözünk. És bárcsak az ő szelleme hatná át társadalmunk minden rétegét s az ő példája oszlatná le rólunk emberi gyarlóságunk ezer mellékes érdekeit s minden felül állva közös volna szívünk-lelkünk és akaratunk, mikor a „culturalis haladás” érdekében tennünk kell.

S akkor városunkban hozzá méltón élne emléke, a legnagyobb magyarnak!

— F. Z. —

Miramár, 1891. augusztus 26

Kedves barátom!

(Folytatás)

Délelőtt 10 óra volt, hogy Zágrábot elhagytuk s így esteli 7 óráig míg vonatunk Fiumébe volt érkezendő, idő is, alkalom is

bőven kijutott arra, hogy az egyedül utazó ábrándos szemeket vessen elhagyott kedves övéi, és hazája felé.

Ha még nem léptük át honunk határát, úgy azt hisszük, hogy túl a határon egy egészen új világot fogunk találni. — Csaldunk! Más országba, más nép lakta földre lépünk s így az ország neve, nagyon természetesen változik, de maga a nagy természet ugyanaz. Csak az a nap süt az égen, fölöttünk ugyanazon égbolozat a syrius itt sem homályosabb; hegyek, völgyek, síkságok változata, itt a hegyek között keskeny patakocskák kigyóznak, amott a síkon méltóságos folyó hömpölyög. Pataknalom, gőzfürész, apró házak, sugár torony, a kép nagyobb-n ugyanaz és mégis — aldum Istenemet hogy magyarnak születtem.

A honvágy szüti te lelkesedés már már a legmagasabb fokra hágott s ott állottam, hogy egyik koszorús költőnek a hazáról írt oda-ját elszavaljam, — de az idegenek hánti köteles tisztelet csendet parancsolt.

Kocsiosztályomban, melyben utaztam, még Zágrábban egy hölgy s egy fiú, valószínűleg gyermeke, foglaltak helyet. Horvát társalgásukról alaposan kövezttem a horvát voltokra. Nyelvüket nem értem semmi reményem sem lehetett a megismer edése s így még a szokásos: „Honnan tetszik?” — „Hova tetszik?” kérdéseket sem kockáztathattam volna, ha hölgyünk megszólításával ki nem tüntet. Tiszta németességgel tudakozódott utam irányáról, végzőjáról s kíváncsisága hova-tovább nemetségehez jutott. — Válaszaim úgy látszik kielégítőek lehettek, sőt Zágrábról tett elismerő nyilatkozatomért mosolyával jutalmazott s már már örültem a véletlen szerencsének, mi lön hirtelen fordulat állott be. A kérdések tömkelegében oda-jutott, hol válaszom csak a rövid „magyar vagyok” lehetett.

E pár szóra a küőben is tisztes távollás, mely ülőhelyünket illetőleg közöttünk létezett — bámulatomra szemmel láthatólag gyarapodott. A távollásg illetőben növekedése örökké megmagyarázhatatlan maradt volna előttem, ha a beállott differentiek után — bár vontatva, — szinte kelletlenül ó nagysága értésemre nem adja hogy ő zágrábi.

is, mely szerint bizonyos közeledő tárgyra várakoznak. Mivel az állat a tárgy mozgását, érzésében vele teszi, ennél fogva már előre azon helyen érzi azt, hova még csak később fog megérkezni. Láthatni néha, hogy kutyák, melyeknek a folyam ellenében kellene usznok, hogy valamely belé dobott tárgyat kihozzanak, csöndesen várakoznak, míg azon tárgy leuszik hozzájuk. Hasonló módon várta be barangolásában egy elefant nyugodtan azon pilanatot, míg azon személy, — egy szabó, — kit vízzel leföcskendezni akart, hozzája érkezett.

A tettetés oly tárgyakba való beleérzés, melyek saját bensőnk jelenlegi állapotával ellenkeznek. Kellemesnek találjuk, hogy egy más személy irányában oly állapotban mutassuk magunkat, a minőben nem vagyunk. Tehát bensőleg két különböző egyedre osztjuk magunkat. Ha e tehetség a gondolkodás szülte volna, csak embereknel lenne föllelhető; de föllelhető ez az állatoknál is. Éjjei kőborló kutyák pl. korán reggel a kályha vagy kemence mellett sompolyognak s alvást színelnek. Rájok nézve kellemes érzés, hogy uralok szemé előtt az alvás állapotában mutatkozzanak, s ennél fogva saját benső kívánságunknál fogva is ezen állapotban szeretnénk lenni, habár nem is a valóságban. Azon állapot jelét mutatják tehát, melyben lenni akarnak, de nincsenek. Ebben áll a tettetés, kép-mutatás.

Egy elefant a párisi állatkertben, midőn fölügvelője azt parancsolá neki, hogy eszköze be a szénraktár ajtaját, melybe pedig az elefant szeretett volna bemenni, úgy tette magát, mintha rosszul értette volna, s egy

másik ajtó kulesát fordította meg. Ezen elefant két egyenlőn erős ösztönnek hódolt, a széna utáni vágyának, s az urali iránti engedelmességnek. A vágyó ösztönt várakoztatá, s az engedelmest teljesíté. Minthogy pedig az engedelmesség ösztöne azon ajtótól, melyen bejutni akart, a vágyó ösztönt visszataszította volna, így tehát folytonos mozgás közt megváltoztatá annak irányát az ajtók fölcserélése által.

La Vaillant majma, melyet gyökerek kiásására is használt, ha édes izüeket talált közöttük, megette azokat, de mindannyiszor fölének körül nézett, s gyorsan elrejté magát, ha látta, hogy észrevették. Uraának nyílt s feléje fordított szeméi jelül szolgáltak neki nyalátuk ösztönének elpalástolására; ellenben uraának fölére fordított szeméi jelül szolgáltak, hogy ama ösztönének szabad folyást engedjen.

A mit az állatoknál okosságnak, ravasságnak nevezünk, annak e tulajdonságokkal semmi hasonlósága sincs, mert ezek csupán gondolkodásból származhatnak. Hanem hasonlóságuk van igen is az emberi életben is nagy fontosságú, bizonyos ösztönszerű cselekvéssel, melyet tapintatnak nevezünk. Az okos állatoknál csak az ész hiányzik, míg cselekedeteik sokszor csudálatra méltó tapintattal illenek bele az adott körülményekbe. Ellenben az embernek sokszor sok esze van, de hiányzik náia a tapintat, hogy eszét helyesen használja. De honnan van hát, hogy nagy eszű emberek sokszor semmi tapintattal sem bírnak? Onnan van ez, mivel azon személynek vagy dolognak természetébe, melylyel foglalkoznak, nem tudják magokat eléggé belehelyezni. Ők beszélnek vagy tesznek valamit

a mi magában véve helyes, de a mi a meg, szólított egyén, vagy tett dologhoz viszonyítva még sincs helyén. Tapintatnak pl. a tulajdók, ha ismeretlenekkel szemközt oly magaviseletet engednek meg maguknak, mely csak bizalmas barátok közt járja meg, tehát hiányzik náluk a finom érzés. Tapintat az, ki a gyermekkel is oly módon beszél, mint a felnőttekkel; a köznéppel úgy, mint a műveltekkel vagy megfordítva. Tapintatosan jár ellenben az, ki mások beleszere, érzelmeibe, nézeteibe, szándékaiba, legyenek bár ezek barátságosak vagy ellenségesek, — beleérezve magát, a szerint viseli magát irányukban. Így a tapintatos vitázó már előre belegendolja magát abba, a mit ellenfele válaszolni fogna, s annak ellenvetésére már megadja a választ, midőtt kimondatott volna. Így az ügyes vivő először mindig azon vágások ellen fűdözi magát, melyeket vár, vagy melyeket érzésében magára mint ellenségre mérve.

A tapintat, legfőbb fokára jutva, gyöngédséggé lesz. Akaratunknak legcsekélyebb olyan mozdulatára, mely más egyént sértethetné, saját érzésünkben önmagunkat is sértve érezzük. Így a gyöngéd érzésű, mi ön másoknak örömet akar szerezni, nem azzal tanúsítja azt, a minék ő maga legjobban fogna örülni, hanem közvetlenül áthelyezi magát azoknak izlésébe, kíváncsáiba, szükségleteibe, a magáénak megtagadásával. Innét a gyöngéd érzés nem olyan valami, a mit az ember maga adhat magának, s ennél fogva nem is kövelelhető az minden embertől, ám-bár kedvetlenül nélkülözzük azt másoknál.

A magasabb ösztönélet érzés világában

Megtudtam még azt is, hogy a Zágrábban megjelenő „Obzor“ és „Agramer Zeitung“ lelkes magyarfaló újságok még lelkesebb olvasója, s így most már világosan láttam.

E pillanatoktól kezdve utazásom célja egygyel szaporodott. Azt tettem, mit helyzetemben minden magyarnak tennie kell. Meghódítani e hölgyet a magyarállam eszméinek, az volt most a legfőbb kívánságom — Tehát politizáljunk.

Társalgásunknak irányt adott az általam Zágrábban vásárolt és éppen kezeim között levő pár fénykép.

Jellacic bán lovagszobra láttára hölgyünk kedélye mintegy varázsütésre megváltozott. Hogyan? En, a b a r b á r m a g y a r, elismeréssel adózom a nagy hő s emlékének, s csupa kegyeletből megvásárolom mását? Ilyen s hasonló gondolatai lehetnek útitársnőmnek, miközben a nemrég keletkezett távolsági különbség újból változott — nagy örömmel, most az egyszer előnyömré. Ilyeténképpen helyre állván az egyensúly, nem késtem a szükséges felvilágosítással. Érdeklődésemet, mondám, nem annyira a Jellacic iránti kegyelet, mint inkább a szobrának plasztikai, formai szépsége keltette fel. Korántsem tartám meltonak a halhatatlanságra a pártitű vezért, aki királya s kormánya parancsát nem respektálva nyílt lázadás élére állt, s kinek hadvezéri működése csak szégyenteljes lehetett. Legyőzetvén, a horvátok tapasztalhatták, hogy szabadságharcunk vívmányaiiban a kapcsolt részek vagyis a társországok is testvériesen osztozkodnak s így előlállott az a horvátokra nézve ritka szerencse, hogy boldogítva lettek saját akaratuk ellenére is.

A lelkes horvát hölgynek sehogysé tetszett magyarizatom. Fájtn neki, hogy én rólok csak mint „partium“-ról s nem független királyságról — mint nekik izlenek — beszéllek. Úgyen et már már nyertnek hittem, midőn a hölgy részéről egy újabb támadás kétségessé tette a diadalt. Hogyan tartjuk mi a tisztességgel összeférhetőnek, hogy az országukat átszelő vasuton a szolgálati nyelv magyar? — És mily különös, hogy pl. Fiumét az ő szívéből kitépve magunkénak, magyar kikötőnek tartjuk.

A védekezés nem volt nehéz. — Nagy-

sádtok első sorban a magyar állam, a magyar királyság kebelébe tartoznak, s mint kapcsolt rész egy s másban külön autonómiával bírván, csak hálával tartoznak a magyar kormány iránt, ki e költséges, csaknem páratlanul költséges vasutat építette.

Hogy a köszönet helyettzugódnak, az az önök dolga, de már Fiuméhez semmi köztük. Hiszen már Kálmán király idejében, 1102-ben magunkénak vallhattuk sz. Vid városát, olaszosan Fiumét.

Mária Terézia pedig 1776-ban a magyar kereskedelemnek lendületet adandó, Fiumét Magyarországának ajándékozta Majd egy később kelt oklevelében Fiumét közvetlen Magyarországához tartozó külön testnek nyilváníta, s így teljesen igaz az a közjogi definitio, mely Fiumére szól: „Nem fegyver, nem békekötés, nem foederatio utiain jutott a magyar korona birtokába, hanem a nemzeti szerzésnek leg-ritkábbja, királyi adományozás által.“

A hangulat lassan-lassan ingerültté változott volna, midőn nagy sajnálatomra Károlyvárosba értünk. Útitársnőm, miután oda szándékozt, érzékeny búcsuzás közben tudomra adta, hogy ezután a politikával még jobban foglalkozik és újabb küzdőtérül meghívásomra, Kecskemétet kegyeskedett megjelölni. Igérte, hogy magával hozza hű csatlósát, mivel szerinte is: „Páros élet a legszebb a világon.“

Adieu! Adieu!

Zágrábtól Károlyvárosig valami jelentékeny megálló hely nincs. Az út eléggé egyhangú, unalmas sikkságon megy keresztül. Túl a városon alig változik a panoráma. A Kulpa völgye még elég termékeny; de ni-ni, mily változás, alig egy fél órai ut s a dus növényzet már elmaradt. Cserjéket lát csak a szemlélő. A könnyelmű gazdálkodás kietlenné tette e vidéket. Gyönyörű erdők birtották egykor e hegyeket. A termést volt erő eltakarítani, kivágták a sűrű fenyőket. Nincs most a szemnek egy kellemes nyugopont — kopár minden.

Csodálkozni lehet, miből él e nép.

Ogulin körül újból előnyösebb a kép, maga a város némi jólét nyomait hordja magán, sőt Vrbovsko környékén már gyönyörű fenyőerdők láthatók. Patakalmok és fűrészmalmok moraja hallatszik föl a

völgyből, itt úgy látszik, szükség van azokra a kedves kitünő karban levő, kigyózdó hegyi utakra, melyek untalan eltűnnek csak azért, hogy a következő pillanatban újból eltűnjenek. Cameral-Moraviczenél elég idő van, hogy a vasuti étteremben legalább Bachusnak áldozzunk, — de szükséges is, hisz Fiume még 4 órányira van.

Utunk legérdekesebb része most kezdődik. Benn vagyunk a Karszt hegységben. Ezen, az Alpoknak mintegy déli lépcsőzetet képező s az Istriai felszízetet és Fiume környékét beágazó, de a Juli-Alpokkal semmi összeköttetésben nem levő, mészkőből álló kopár, élettelen hegyrendszer, a borzasztóan szép forgalmával ismertet meg bennünket.

Főnt majdnem a hegység gerinczén siklik tova vonatunk. Fütty-fütty után figyelmezteti a jártas utazót, hogy alagúthoz jutottunk. Jó szerencse, hogy bár nappal van, a kocsiokban lámpa ég, s így benn a hegygyomrában szemlélhetjük a szikla bordákat.

Ez ut költséges voltáról fogalmunk lehet, ha tudjuk, hogy Ogulintól Fiuméig 18 alagut van furva, melyek közül egy oly hosszú, hogy a vonatnak, bár teljes sebességgel halad, 4 percnyi időre van szüksége, hogy átfussa.

Kietlenebb vidéket képzelni is nehéz; semmiféle vegetatio. Nyomorult nép lakja, még a völgyek se termékenyek. Nem hangzik itt a kolomp a legelő felől, nem szól a tilinkó, tán néma a madár is, nem űzi itt csalóka játékát a délibáb; igaz a közmondás: „Extra hungariam non est vita.“

Az apró állomások gyors egymásután el-eltűnnek. Mindenki egy irányba ügyel, mert boldog az, ki legelőször kiállta el, hogy — tenger! Csalóka játékot űz velünk e víz óriás, alig láttuk, már ismét fedve van; de Mójánál teljes pompájában újra látszik. Még Buccari, tehát itthon volnánk, ha a borzasztó magasból való leszállás időbe nem kerülne. A legmerészebb hajlásokban halad lefelé vasutunk, míg végre este 7 órakor megkondul az állomás érc harangja és a kalauz kiáltja — Fiume!

(Folyt. köv.)

B—r,

két oldalt lehet megkülönböztetni, a cselekvő és szenvedő oldalt; a szenvedőnél fogva képesek vagyunk másokat megérteni, — a cselekvőnél fogva pedig magunkat mások által megérteni. A szenvedőből származik az ösztönyszerű rokon- és ellenszenv. Mi vonzalmat érzünk némely emberek s azok állapota iránt; szívesen beleéljük magunkat cselekvéseikbe, s innét társalgásban és levelezésben gondolataikat szívesen elsajátítjuk, és működéseikben szívesen nyújtunk segédkezet. Ellenszenvet érzünk akkor, ha az ilyen beleélés kellemetlen s visszataszító reánk. Azért erős ellenszenv csakis azután támad, midőn már megkísérlettük magunkat más személybe, vagy más élethelyzetbe beleérezni; s a midőn a rokonszenv mindig annál nagyobb lesz, minél gyakrabban s élénkebben történnek ily kísérletek. Mert ily kísérlet nélkül nem ellenszenvet, hanem csak közönyösséget érzünk.

A magunknak másokba való aktív áthelyezése, vagyis: a magunk megértése ellenkezője a passzív beleérezésnek. Nevezhetnők ezt saját énünk több személylyé való többszörösítésének is. Ha én valami munkához fogok, melyhez a saját erőm elégtelen, s ezért segédek fogadok, — úgy én a saját személyiséget, saját fejemet és tagjaimat többszörösítem. Ha egy más személynek meghatalmazást adok valamit helyettem tenni, a mit magam tenni nem tudok vagy nem akarok, én magam végzem azon ügyet meghatalmazottam által, s a saját egyéniséget ketté osztom, a mennyiben saját erőmmel az egyik helyen, idegen erővel egy másik helyen egyszerre, egy időben működöm. Mert segédem, amennyiben az én teendőimet teljesíti,

az én saját második énem. Ilyen az írónak helyzete, a mennyiben a szedő és nyomdász kezei egyszeremind az övéi is.

Az ember a maga magasabb ösztönéletében szintén emelkedhetik és hanyatolhatik is. Az emelkedés azonban csak akkor történik leginkább, ha erkölcsi énünk soha sem éri magát kielégítettnek a maga állapotával, hanem mindig magas fejlődésre tökéletességre törekszik. E törekvés a legmagasb jelentőségű elsajátítás ösztönében áll, a minő csak létezik: a vallásos ösztönben; és e körül ményben áll a vallás és erkölcsiség közti közeli rokonság.

Minthogy az eddigiek szerint a magasabb ösztönök sem nem vakok, sem nem velünk születettek sőt inkább minthogy csak erőfeszítés és munka által sajátíthatók el, ebből utóljára még egy pillantást nyerünk a gondolkodás és ösztön közti viszonyba is.

A gondolkodás vagy fontolgatás egy szabad tevékenység, mely által egy cselekvéseinket, mint mulasztásainkat, meggyőződésünket, elhatározásunkat hatalmunkban áll szabályoznunk. Ez a kormánydeszka, melyet szüntelen kezünkben tartunk, hogy élethajónkat vagy a magasabb, vagy az alacsonyabb ösztönök régiójába, vagy az állati, vagy az égi élet felé irányozzuk. Minthogy pedig e tehetség az állatokban hiányzik, ezért az ő ösztönéletük vak és irányozhatatlan. Ők kényserültyék azon ösztönökben megmaradni, melyek vagy velők születtek, vagy a melyekre a körülmények szerint kényszerítették. Az állatnak helye a lélek világában változhatatlan; mozdulhatatlan van abban legyökerezve, mint növény a földben. Ellenben az ember

a szellemvilágban sincs egy helyhez kötve; számára nyitva áll az egész, haladhat vagy megmaradhat azon a helyen, melyet abban elfoglalt.

De éppen azért azok is tévedésben vannak, kik azt hiszik, hogy a gondolkodás és az ösztön egyáltalában utjában állnak egymásnak, úgy hogy a mily mértékben az egyik fölülkerekedik, azon mértékben kell a másiknak hanyatlani. Ez csak az állati és vak ösztönökre nézve áll. A magasabb ösztönöknél megfordítva áll a dolog; mert ezek magok is csak gondolkodás által szereshetők meg, valamint a gondolkodásnak is nagy szüksége van amazokra, hogy élettéljes s gyümölcsöző lehessen, s csupa elvont üres formaisággá ne fajuljon.

Mivel az ember a gondolkodás által az állatok fölött előnyben van, sokan nagyon hajlandók az embernek az állatoktól megkülönböztető jellegét pusztán a gondolkodásban keresni, s a magasb ösztönéletet egészen mellőzni. De helytelenül. A magasb ösztönök és hajlamok az embert ép oly erősen megkülönböztetik az állattól, mint a gondolkodás. Más részről a gondolkodás is csak egy a magasb ösztönökkel s ezeken belül szabadon működő munkásság, tehát azoktól vezetettik, azoktól föltételeztetik. A gondolkodás nem egy viszonylik az ösztönhöz, mint az ép szemű sánta, az ép testű vakhoz, ki amant a hátán viszi, — hanem úgy, mint a szem az ép testhez, melyben mint ennek legnemesebb része lakik, azon rendeltetéssel, hogy lábainak szöveteke, s mozdulatainak irányzója legyen.

(Végo)

Ujdonságok.

— szeptember 27.

— Széchenyi gróf — a „legnagyobb magyar“ születésének 100-ik évfordulóját a helybeli állam. seg. községi polg. és elemi iskola tanító-testülete növendékeivel igen szépen ülte meg. Az év forduló napján reggel 9 órakor tanítóik vezetése mellett a rajzteremben gyűlt össze a növendéksereg. Farkas Béla igazgató felolvasta Széchenyi gróf rövid, de tartalmasan összeállított életrajzát s végül az ünnepély célzatának megfelelőleg a honpolgári erények példájaként mutatta be a tanulószeregnek Széchenyit, ki méltán rászolgált élete és tetteivel, hogy halás nemzete a „legnagyobb magyar“ néven örökítse meg az atókornak. Inté őket, hogy ha majd felnőnek, ez emléknapp jutassa mindég eszükbe a honpolgári kötelességeket, melyeket a nagy férfiú örök időkre kimutatott. Kívánja hogy az ő szelleme vezérelje életüket.

— Halálozás. Gyászlobogó lengett a központi iskola épületén, szomorúan hirdeté a tanító-testület vesztését. Simonchich Cornelia k. a. tanítónő, mint a hozzánk beküldött gyászjelentésből olvastuk, e hó 24-én a hajnali órákban, életének 43. évében, hosszúság és kínzó betegség után bevégezte földi pályáját és a jobb hazába költözött, hol már nem fáj semmi. — 18 évig mint kiváló szorgalmú tanítónő működött városunkban és nemes hivatásának iparkodott kifogástalanul megfelelni. Néhány év óta szívbetegsége szenvedett s az utóbbi időben teljesen megtörte a kínzó betegség. Az elmúlt tanévben már oly gyakran betegeskedett, hogy az iskolaszék kénytelen volt nyugdíjaztatása végett lépéseket tenni. Azonban a megboldogult egész erőlyesen tiltakozott az iskolaszék eljárása ellen s addig járt-kelt, míg azután nyugdíjaztatását a miniszter megtagadta. Ez idő alatt a folytonos, lázas izgatottság csak növelte súlyos betegségét, míg végre halál megszábadította gyötrelmes kínjaitól és a szomorúan magános, szenvedéssel teljes életétől. — Temetése pénteken d. u. 4 órakor a fővárosból ideérkezett rokonok, tanítótársai és nagyszámú közönség részvétele mellett ment végbe. Nyugodjék békében, legyen könnyű a hant, mely a sokat szenvedettnek hült porait takarja.

— A csongrádi bor hatása. Régi tapasztalatból tudjuk, hogy a csongrádi bornak kétféle hatása van, vagy harcziás hangulatba hozza az élvezőt — vagy pedig annyira lehangolja, hogy buskomorságba esik és öngyilkossági kísérletet követ el. A harcziás hangulatnak legjobban megadták az árát: Kozma Lajos, Hábel Albert, Szilber János és Tóth Kálmán iparos segédek. Ugyanis: Kozma Lajost besorozták katonának és a napokban be is kell neki rutkolni. De a nélkül nem hagyhatta itt szülő-városát, hogy jó barátaitól érzékeny bucsút ne vett volna. Ezen célból három legjobb barátját meghívta, édes atyja Kozma (Kárász) János tanyájára. Itt azután addig koczingatták össze a szikrázó siller bortól telt poharaikat, míg azon vették észre magokat, hogy a bor gőzöze egy kissé a fejükbe szállt. Azt gondolták tehát, hogy jó lesz hazafelé indulni; a városig majd csak kifújja az őszi szél a fejükből a mámor. Ezen feltevésekben azonban — rettenetesen csalódtak. Mert mentül közelebb értek a városhoz, annál kotyagosabbak lettek, úgy annyira, hogy mikorra a Kádár Vicza asszony házához értek, oly harcziás hangulatba jöttek — oly rendkívüli erőt éreztek karjaikban, hogy egy árva akác-fát tövestől kiakartak szakítani. A Kádár Vicza asszony háza előtti padon ültek Zimonyi Antal és Ficsor Mihály félegyházi illetőségű kerégyártó segédek, kik felszólították a jócedvű czimborákat, hogy hagyjanak békét az akácfa-nak, mert különben így és úgy lesz. Az illetők a fenyegető szavakra — fenyegetéssel válaszoltak. Egyik szó — a másik után következett, míg végre a kerégyártó segédek botot ragadtak és úgy elver-

ték az annélkül is elázott segédtaisaikat, hogy egy némely része még máig is az ágyat nyomja. Az egészben az a legkülönösebb, hogy Kozma Lajos, Hábel Albert, Szilber János és Tóth Kálmán, mint igen szőlő és csendes természetű fiatal iparos segédek ismeretesek.

— Egy öngyilkos jelölt. Az előbbeni ujdonságunkban rámutattunk arra, hogy a csongrádi bor képes a legesendesebb természetű egyéneket harcziás hangulatba hozni. Most pedig azt fogjuk bebizonyítani, hogy a csongrádi bor arra is képes, hogy a harcziás természetű egyéneket buskomorsó és öngyilkos jelölteké teszi. A „Központi Szálloda“ egyik harcziás kedélyű pinczére, 1—2 liter bort ivott meg az úgy nevezett „megkeresztelt“ borból. Ettől aztán annyira lehangolódott harcziás kedélye, hogy buskomorsóba esett és beleugrott a Tisza szőke hullámiba. Egyik rokona, ki közelebből ősmerte a „megkeresztelt“ bor hatását, folyton szemmel kísérte a kétségbe esettet és mielőtt összezsáptak volna feje felett a habok — kimentette. Ezen az eseten azonban senki sem csodálkozott, mivel nyíltan attól a bortól megesett egy „vigáczon.“ hogy amint leakarta nyelni, annyira összezsáptak a torkát, hogy csak úgy kapkodott a levegő után. Aligbirták eszméletre hozni.

— Iskolaszéki gyűlés. A közs. iskolaszék ma vasárnap d. u. 3 órakor a szokott helyen tartja a havi rendes ülését.

— „Egy lövés a kacsira.“ Ilyen cím alatt küldött be szerkesztőségünkhez egy cikket Csemegi Antal ur. Az egész cikket főleg térszűk miatt nem közölhetjük. Azonban annak lényegét a nyilvánosságra hozzuk. Csemegi Antal ur tiltakozik több megyei lapban megjelent azon híre, mintha ő éskpartja, akár a nagyvenyolozásokkal — akár Horváth Gyula hírlapíróval szövetkeztek volna a szabadelvű párti jelölt megbuktatására. Kijelenti, hogy ők a szabadelvű pártiak renlithetetlen hívei és ennek folyán, csakis szabadelvű párti jelöltre fognak szavazni. Részünkről, ezen kijelentést, örömmel vesszük tudomásul.

— A csongrádi Bukros régiségei. Amidőn a minap őcsongrádi régiségeit kutattam, polgári iskola jeles tanára Eder János ur figyelmemet egy a mámai-ér partján, csongrádi szőlők alján napfényre került szegletes kőlapra hívta fel s ekkor megigértém néki, hogy leírom, ha látom ezen régiséget. Láttam, megvizsgáltam, — római — korbéli kőkoporsó fedélnek találtam s mint válem ez azon sarcophag fedele a melyet, Sudar B a csongrádi szőlő régi lakója, talált a hatvanas évek elején, — közel az Eder-féle szőlőhöz a Tisza hulláma által szagztatott partoldalában. A kőkoporsó, napfényre került nyarán belecsuszott a Tiszába s a három-felű tört fedélnek egyik darabja használatra az Eder-féle szőlő kunyhója elé vitetett s ott van máig is s ez az a szegletes kőlap. Nagyon ritka a földünk ezen tájéka a római emlékekben, mi csak a mellett, tesz tanúságot mint a hogy azt já szok városa Kocsikemét történet írój. Hornyik is mondja „a Tisza Duna közötti jászok nem-hagyták tiporni drága földjüket a gőgös rómainak.“ A sarcophag Kr. e. a második század első-feléből való lehet, a midőn Antonius békés uralkodása alatt élénk kereskedelem virágzott e helyen. Én azt sejttem, hogy nem ezen föld szülőlje hamvait rejté ezen kőkoporsó, hanem távoli idegenét; mert a jász temetkezések merőben elütneka temetkezés ezen módjától. A jász pusztá földbe temetkezék, olykor földszínen s reá halmocskát hordva s mellé tette korát jellemző hullám vonalas edényben az eltemetettnek kedves, czifra gyöngyeit, arany, ezüst avagy bronz karpercezeit. Ezen a helyen idővel talán véletlen napfényre kerülő ereklye többet fog mondani azt hiszem, többet a sarcophagról is — kutatni, keresni kell!

— Élő halott. Patai Lajos gyógyítatlan örültet, tegnap szállította fel a buda-

pesti lipót-mezei tébolydába Turcsányi Lajos rendőr biztos.

CSARNOK.

Hangversenyen.

A lefolyt hét eseményei közé tartozik, — mert hisz oly ritkák s így méltán esemény számba mehetnek. — Halasi Béla ur és neje jó nevű színművész-pár rendezése mellett több műkedvelő közreműködésével megtartott hangverseny.

A napokkal előre kiragasztott hirdetések elég jókor árták tudat s hívták meg a közönséget a hangversenyre.

E hirdetések alapján 8 számból álló műsornéhány lelkes műkedvelő úrhölgy és úr, kivánta gyönyörködtetni a közönséget.

Rózsaszínű, változatos program, hangversenyre ujonnan hangolt zongora, rendezői fáradozás s azzal járó „előre nem látott“ és „számított“ közbe jött „kellemetlen és váratlan“ akadályok rendezői ügyességgel és leleményességgel való legyőzése; szereplők kölcsönös bátortása, rózsás remény az erkölcsi és anyagi sikerre, szóval: enye no! — minden meg volt, mi egy hangverseny megszűléséhez szükséges. Csak egy nem volt... s ez a... szép számú publikum.

Es a mint a kongó nagy fűréségébe a színkörnek belé bámúltam hirtelen letelepedtem egy ülőhelyre. Mert tetszik tudni én legény ember „ősi jussának“ tartom az álló helyzet, de meg figyelemtelenségnek tartottam volna emeledetebb urak és a bájos hölgyek helyét álló jeggyel elfoglalni. S azután meg azt kellett röstellnem magammal szemben, hogy én ilyen naiv gondolattal tetlen jöttem ide holott akár, 16 ülőhelyet körül krétázhatok „magának páholyul“.

S amint így röstelltem, fölhanglik a piaceséri „czirkusz“ zenekariának sippja és réztrombitája l eszembe jutott, hogy ott zajosabb volt a türelmetlen várakozás a „művészekt“ iránt s így hihetőleg több a műpártoló!

Ej! ej! rosz! barátságatlan időket kezdünk élni! Kivész maholnap belőled is delibábos róma, hegyes völgyes szép hazám a jó kedv. Régi jó szokásaid, nemzeti szép jelleged rovására vedled le „hires alföldi“ magyar Kapudra esengőt akasztasz, hogy „előre“ tudjad „kit“ fogadsz el; leányaidtal csak a „komoly szándékú“ fiataliságot hagyod társalogni.

Házalából szímlizte a „haladás“ a hires társas, fesztelen és barátságos szívet-lelket nemesítő összejöveteleket.

Nem terem többé már sikolon a dal, mint őszi verőfény után a fűvön a harmat. De elisveszted hires ember ékességedet, szívedet. Es számító, zárkozott, füstöl nyárszolgár lesz belőled s nem magyar barátságos gazda.

Es jó a hosszú unalmas tél A civilizatio csakva tartja házaid hajdan nyitott kapuit; magad és fiaidat elfűzi az unalom a koresmába, leányaidat őli az unalom otthon.

Mert hiába az ember társas lény s azt tőle megvonni vétek.

Aztán hire jár egy-egy „fényes“ lakodalomnak mint szállói „gondokodás“ és „számító ész“ hozott ő-sze, de ahol hiányzott a szív szava.

Uram teremtem! legisjobb lesz ezután ha „vén“ „fiatalságot“ teremtesz s szívet nem adsz nekik. S előveszszük a kalandáriumot kitorüllünk belőle minden czéges névnapot, farsangot, szóval minden hivatalos viznapot; minek is vörösbetűs nap ha nem lesz szív és fiatalság többé. E világ úgy is siralom völgye és mi arra teremtvék, hogy bennem mint „Elektra“ folyton jajgassunk.

Ni de hova jutottam! Ja igaz! — ezzel csak azt akartam mondani, hogy a főntebbi daczára amint hallom, egy néhány elszánt úri ember szövetkezni akar arra hogy a hosszú télre a szívnek és kedélynek is nyújtsan tápot.

Hej de örülök rajta, hogy nem vész karba a szívem! Helyes! Hisz eszem képzelhető, hogy egy nagy város intelligens közönsége társalalmi érintkezés nélkül élni tudjon. Az nagyon füstöl igazán kedélytelen és „szívetlen“ állapotra vallana és semmi esetre sem válnék javunkra. Es így bár a hangverseny nralkodó planétája a lehangoltság volt, csak rajta! neki bokrosodom s azt mondom én is: próbáljuk megtörni a jeget!

A hangversenyt Farkas Balázs helybeli zene-kara egy szépen és szabatosan előadott nyitánnyal kezdte.

Utánna Dr. Dékány Béla ur ismert jó híré műkedvelő szavalt Fellépése rögtön bizonyítá, hogy nem első szereplése Valószínűleg nagyon rövid lehetett a Dr. ur ideje a felszólítás és hangverseny napja között, mert nagyon helyesen könyvet használt hogy az esetleg fölmerült akadályait az emlékezetnek rögtön pótolhassa. Igen sok jó indulattal előadott két darabja közül Szomor Dani és Pókainé — az utóbbi rögtönzése, ismert jó szavaló híre érdekében, el is maradhathat volna, tekintve hogy a programba felvéve sem volt.

Eltester Hedvig k. a. Liszt egy rhapsodiáját

adta elő kifogástalan technikával.

Egressy Gizike k a „Angyal és Ördög” című költeményt szavaltta Szásztól. Amint kilépett a hatás fele biztosítva volt s amint gördülő, csengő-bongó szavai elmondására kinyitá eper ajkait (bocsánat már azt így szokás lenni ha — olyan!) teljesen megló útá a közönség szívét értelmes és kellemes előadásával méltán megérdemelte a sűrű tapsot.

Halasi Béláné úrnő megszokott precizitással és kellemmel adta elő úgy a magán „Lili keringőt” valamint férjével a „Népdal egyveleg” kettősét. Ez utóbbit a közönség meg is újrátá s így természetesen, hogy tetszett.

Halasi Béla úr szavaltta Simon Juditot s arra a szavallásra csak annyit igen szépen és — jól!

Közben „Tere-fere” című Bánfalvy Lajos úrtól a „Szentés és Vidéke” szerkesztőjétől olvastott egy aprós got Tary István úr.

Kár, hogy őt is lehangozta a kevés számú közönség látása, s bár most is eléggé sikerült előadása, máskor az mégis jobb szokott lenni.

A működvelők közreműködésükért és a sikert tekintve általában elismerést érdemelnek, a viszontlátás reményével. — Isten velünk!

Gucker,

VASUTI MENETREND.

Csongrádról indul — d. e. — —	10 —
K-Kis-Szállásra érkezik — — —	10 35
Félegyházára — — — —	11. —
Szegedre ind. (sz. v.) — — — —	11 47
Szegedre érkezik — — — —	1 14
Budapestre ind. (gy. v.) — — — —	11 47
Budapestre érkezik — d. u. — —	2 05

Csongrádról ind. — d. u. — —	2 10
K-Kis-Szállásra érkezik — — — —	2 48
Félegyházára — — — —	3 13
Szegedre ind. (gy. v.) — — — —	3 46
Szegedre érkezik — — — —	4 44
Szegedre ind. (sz. v.) — — — —	4 53
Szegedre érkezik — — — —	6 43
Budapestre ind. (sz. v.) — — — —	5 02
Budapestre érkezik — — — —	8 40

Budapestről ind. (sz. v.) d. e. — —	7 45
Félegyházára érkezik — — — —	11 35
Csongrádra ind. — d. u. — —	12 05
K-Kis-Szállásra érkezik — — — —	12 35
Csongrádra — — — —	1 08
Szegedről ind. (gy. v.) — — — —	10 47
Félegyházára érkezik — — — —	11 46
Csongrádra ind. — — — —	12 05
Csongrádra érkezik — — — —	1 08

Budapestről ind. (sz. v.) d. u. — —	12 —
Félegyházára érkezik — — — —	4 39
Budapestről ind. (gy. v.) — — — —	1 25
Félegyházára érkezik — — — —	3 45
Csongrádra ind. — — — —	5 10
K-Kis-Szállásra érkezik — — — —	5 37
Csongrádra — — — —	6 10
Szegedről ind. — sz. v. — — — —	3 15
Félegyházára érkezik — — — —	4 52
Csongrádra ind. — — — —	5 10
K-Kis-Szállásra érkezik — — — —	5 37
Csongrádra érkezik — — — —	6 10

Gőzhajózási menetrend.

Csongrádról Szolnokra: kedden, csütörtökön és szombaton reggel 4 órakor.

Csongrádról Szentés és Szegedre: szerdán pénteken és vasárnap reggel 4 órakor. (A hajó, Csongrádon éjjelezik.)

IRODALOM.

A Pesti Hirlap ez idén is a maga nemében páratlan kedvezményben részesíti előfizetőit: ingyen és bérmentve nagy képes naptárt küld nekik az 1892-ik évre, karácsonyi ajándéknul s ezt megkapja minden előfizető, aki októbertől kezdve — habár csak 1 frt 20 krnak havonkénti befizetésével — az előfizetők sorába lép s ez a naptár, mint a szerkesztőség velünk közli, tartalom és célszerűség tekintetében felül fog málni minden más naptárt. Mert azonkívül, hogy a naptári rész mellett följegyzésre való úrlapokat, a vásárok teljes jegyzékét, címényt, fővárosi kalauzt, és a hasznos tudnivalók egész tömegét tartalmazza: szépirodalmi közleményeit Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Kenédy Géza, Borostyáni Nándor, Murai Károly, Sebök Zsigmond, Bársöly István, Szomaházi István, Kada Elek, stb. szóval a legkiválóbb és legkedveltebb írók egész gárdája szolgáltatja. Az idén újabb, nevezetesen kedvezményt is létesített Pesti Hirlap azzal, hogy olvasói számára különféle érdekes kérdések megfejtésé e 100—200 frtos díjakat tűzött ki s a mi fő: minden két héten 50 frtot fizet ki annak, aki a legérdekesebb újdonságot küldte be a megelőző 14 nap alatt a szerkesztőségnek. Azt már mondunk sem kell, hogy a Pesti Hirlap független, sza-

badelvi és demokratikus irányú lap, melybe a politikai élet különböző pártállású kiváló férfai írnak cikkeket s melynek politikai értesülései mindig megbízhatók. A mellett jó tárcák és élénkítő apró cikkek emelik a lap változatos tartalmát. Jókai Rór évenként több regényt fog írni egyenesen a Pesti Hirlap számára s Mikszáth Kálmán is egyedül e lapnak fogja írni kedvelt humoros tárcáit és karcolatait. Ez új évnegyed alkalmából tisztelettel ajánljuk a Pesti Hirlapot, melynek ára okt.—dec. negyedévre 3 frt 50 kr, egy h-ra 1 frt 20 kr. Mutatványszámokat kívánatra egész hétfőig ingyen küld a kiadóhivatal (Budapest, V., nádor-utcz 7. sz.)

Felelős szerkesztő: Éder János.
Kiadótulajdonos: Schwarcz Sándor.

Pályázati hirdetmény.

A karczagi közbirtokoságnál a téglá és cserép mesteri állás folyó év végével üresedésbe jövén, annak az 1892 év elejétől 3 évre választás útján leendő betöltése végett pályázat hirdetteik.

Minek folytán felhivatnak mindazon egyének, kik a megüresendő téglá és cserép mesteri állás elnyerése végett pályázni szándékoznak, hogy szakképzettségéről szóló okmányaikkal felszerelt kérvényeiket a karczagi közbirtokosság elnökségéhez folyó év október hó 15-ig adják be, hol a pályázati feltételek az említett határidőig a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők s a téglá mesteri fizetések valamint az évi téglá és cserép szükségletek is megtudhatók.

Karczag, 1891. szeptember 24.

P. Szabó István
közbirt. elnök.

4619/891

Hirdetmény

Az 1884. évi XVII. t. cz-nek az egyes iparágak önálló gyakorlását szabályozó intézkedési értelmében felhívom a járásom területén lévő iparosokat, hogy amennyiben 1.) a képesítéshez kötött iparágak körében az arany és ezüstműves, aranyozó, a rany- és ezüst fényező, asztalos, bádigos, bogvár és kaptafa készítő, borbély-fodrász, bőröndös, cserép- és palafidó, csizmadia, cipész, czukrász, doboz-díszműtök- és ostorkészítő, esztergályos, fésűs, gombkötő és paszományos, hangszerkészítő, harangöntő, hentes, kádár, kalapos, kályhakészítő, kárpitos, kefekötő, kelme- és fonalfestő, kesztyűs, késes, kocsigyártó, kosárfonó, kovács, könyvkötő, köteles, kötő-szövő, kútesináló, lakatos, mázó, mészáros, mézeskalácsos és viaszöntő, nyerges és szijgyártó, órás, puskaműves, rézöntő és rézműves, sütő, szabó, szűrszabó, gubás, és szappanos ipart,

2.) az engedélyhez kötött iparágak közül a bérkocsis, fogadó, gyógyszerkereskedő, helyszerző, hordár, kávé, kávéházi, kávémérési, kocsimáros, mérges anyagkészítő (gyógyszerészek kivételével) személyszállító, vendéglős, zsidó, illetőleg a képesítés külön igazolását igénylő építőmesteri, s az építkezési szabályrendelet korlátain kívül eső építési munkálatok végzésére jogosított ács, kőműves és kőfaragó ipart önálló, gyakorolják, valamint 3.) a gyáripar körébe tartozó gőzmalomok, fűrészmalmok, s gőzerőre vagy gépekkel stb. működő, vagy legalább 20 munkást foglalkoztató minden nagy ipartelepek tulajdonosait, 4.) a kereskedői ipar köréből a kereskedelmi, közlekedési vállalatok és pénzügyintézetek vezetőit s mindazokat, kik mint közvetítők, ügynökök, kofák stb. az adás-vevés szolgálatában állanak, s végre 5.) a cukorkakészítő, ecetgyáros, fazekas, korsós, tálal, gölönésér, fűrdős, halász, hajós, hajó-ács, kártyakészítő, likörgyáros, nyomdász, műkertész, olajsutuló, olajfőző, pezsgő-gyáros, szárazvízi- és szélmalom tulajdonos, szikvizgyártó, szítás, szeszfőző, takács, üveges, vattakészítő, vésnök, és minden egyéb itt külön meg nem nevezett iparosokat hogy amennyiben önállólag és üzletszerűen feltyatott iparuk gyakorlatára a törvényleg megkivánt iparigazolvánnyal vagy iparendelélyvel nem rendelkeznének, ezt hivatalomnál 30 napon belül beszerezni annyival is inkább kötelességüknek ismerjék, mert e jogosulatlan iparüzők az idézett törvény 156 illetőleg 158 szakaszai értelmében 300 frtig terjedhető pénzbüntetéssel sújtatni s esetleg iparuk további gyakorlásától eltiltatni fognak.

Kelt Csongrád, 1891. szept. hó 24-én.

Dr. Cicatricis Lajos

főszolgabíró

1826 sz.
tk. 891

Árverési hirdetményi kivonat.

A csongrádi kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Váli Géza ügygondnok végrehajtónak Gyovai Bodák Mária végrehajtást szenvedő elleni 120 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a csongrádi kir. járásbirság területén lévő Gyovai Bodák András, Mária, Julianna, Ferencz, József és János tulajdonát tevő Csongrád község

határában fekvő a csongrádi 6116 sztkben 1066, 1067 rsz. alatt felvett ház 422 frt, — és a csongrádi 50 sztkben (3299, 3300, 3308, 3311) hrszám alatt felvett legelői járandóság-ból 1 ház utáni legelői illeték 48 frt, valamint a csongrádi 6115 sztkben 9967, 6968 rsz. alatt felvett 1^{655/1600} hold szőlő 1/12 részére 62 frtban ezen-nel megállapított kikiáltási árban el-rendelte, és hogy a fennebb megjelölt

ingatlanok az 1891 évi december hó 1-ső napjándélelőtti 9 órakor a cson-grádi kir. jbiróságnál megtartandó nyil-vános árverésen a megállapított kiki-áltási áron alól is eladatni fog. Árve-rezni szándékozók tartoznak az ingat-lanok becsírának 10 %-át vagyis 43 frt 20 krt — 4 frt 80 krt, — és 6 frt 20 krt készpénzben, vagy az 1891 LX. t. cz. 42 §-ában jelzett árfolyam-mal számított és az 1881 évi november

bó 1-én 3333 sz. a. kelt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez le-tenni, avagy az 1881 LX. t. cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bi-róságnál előleges elhelyezéséről kiál-lított szabályszerű elismervényt átszol-gáltatni.

Kelt Csongrád, 1891. szept. hó.
A csongrádi kir. jbiróság mint telek-könyvi hatóság.

G r ü n ,
kir. aljbíró.

Minden ing védjeggyel van ellátva.

UJ ÉS LEGTÖKELETESEBB TALALMANY!

Az általam feltalált cs. kir. kizárólagosan szabadalma-zott előzárt és vállon nyitott gomb és gomblyuk nélküli

Férfi- és nő-ing

Ez fölülmul minden más inget, mert könnyen felvehető, nem gyű-rődik, a gomb nem nyom és a meghülés ki van zárva és mivel sem a mellen, sem a vállon nem gomboldik, a piszkolástól és a gomblyuk kiszakadástól a mell védve van, minden más ingnél 15 szőrösen tartósabb, tehát ugy ebből, mint az egészség szempont-jából nélkülözhetetlen. **Minden ing saját védjeggyel van ellátva.**

M	minőségű fehér siffon ing	ára frt 2.-	Oxford ing	ára frt 1,60
D	" " " " " "	2,40	6-9 éves fiúk számára való ing	" " 1,40
R	" " " " " "	2,79	9-12 " " " " " "	" " 1,70
	Francia kreton	2,20		1395

Himzett vagy redős elejű legújabb divatu ing drbként 50 krral drágább. — **A szabadalmazott ingek csakis Schroll-féle siffonból készíttetnek.**

Frisch Ignác
férfi- és női-divat raktára.

Budapest, VII. Kerepesi-ut 52. sz.

10-1

Árjegyzékeket ingyen és bérmentve küldök.

Az ing csakis nálam a feltalálónál rendelhető.

Minden törvényes jogot fönttartok magamnak.

Rendkívül fontos találmány gyengeség ellen!

FÉRFIAKNAK!

A cs. és kir. szab. **Potentator**-ral gyógyulhatnak férfiak rögtön, tartósan és utóbajok nélkül, még oly esetekben is, hol semmi sem használt; még több évi gyengült vagy elvesztett erő is helyreállítatik (külsőleg észrevehetetlen, garantizott ártalmatlan, izgalom nélküli, kellemes gyógy.mód.) Il-les tanárok elismerő nyilatkozatai legmelegebb orvosi ajánlások és az alaposan kigyógyultak ezernyi hálaíratí érdek nélkül tanácsol-ják a cs. és kir. szab. **Potentator** alkalmazását. Maradandó ered-mény. A küldés és csomagolás diszkrétcióval. Tartalom és szár-mazás felismerhetetlen. **Dr. Alt-mann Károly**, Wien, VII., Maria-hilfstrasse 70. sz. Felvilágosító rőpiratok kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

5

BUDAPESTI HIRLAP

Mindenki a ki alkalmazást keres vagy alkalmazást adhat, a „BUDAPESTI HIRLAP” apró-hirdetési által nélkülözheti a közvetítőket.

Régi dolog, hogy a közvetítés sok pénzbe kerül és a viszonyokat egyáltalában tekintve, gyakran fordul elő, hogy a költséges közvetítés dacára sem az alkalmazást kereső nem jut könnyen helyhez, sem az alkalmazást adó nem kap könnyen megbízható embereket. Oka ennek főleg az, hogy a munkaadó és munkakereső, a vevő és az eladó, nem érintkezik közvetlenül. A közvetlen érintkezésre pedig maup alig van hathatósbb eszköz, mint egy elterjedt lapban való hirdetés, a „Budapesti Hirlap” apró-hirdetési rovata pedig naponta legkevesebb 90.000 ember által olvastatik (A lap naponta 30.000 példányban jelenik meg; legkevesebb három olvasót lehet számítani egy-egy lapra.) Kereskedő, aki könyv, vezetőt, irodatisztet, gy-kornokot keres, vagy viszont azok, akik hasonló alkalmazást keresnek; a gazda, aki kasznárt, ispánt, vagy gazdasági gyakornokot keres és viszont akik ajánlkoznak; a háziasszony, aki szakács-nét, szobaleányt, dajkát, cseléde nyit keres és hasonlóan szolgálók, akik helyet keresnek; birtokeladás, üzleteladás, birtokbérlet, ház eladás, házvétel, nevelő, nevelőnői, házveze-tőnői, gazdasszonyi és egyéb pályázat, lakás kiadás és lakás bérbevételi hirdetések, szóval az életműködés minden fázisában könnyen és olcsó pénzen a

Budapesti Hirlap apró- irdetési által célt lehet elérni. Családi jelentésekre, különösen eljegyzési hírekre, hymen hírekre, esküvőre való meghívásokra, születési jelentésekre, névnapi gratulációkra, gyászjelentésekre és minden efféle közleményekre a „Budapesti Hirlap” apróhirdetési rovata kiválóan alkalmas. A hirdetési díjak igen olcsók. Mindannyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik, egy-egy szó két krajcárba kerül, vastagabb betűvel négy krajcár. Címmeel ellátott hirdetésekül meg egy egy hirdetés után 30 kr. kinstári bélyegilleték külön jár. Ha a cím nincsen kitéve, hanem a hirdetés ugy szól, hogy „Cím a kiadóhivatalban megtudható” akkor bélyegdíjat nem kell fizetni. A kiadóhivatal ilyen esetben minden díj nélkül megmondja a kérdezősködőknek az illető címet sőt vidékre díjtalanul levelez is, ha a kérdezősködő a postabélyeget beküldi. Helyben a hirde-tések a kiadóhivatalban vétetnek föl készpénzen, vidékről a pénzt legalkalmasabban postautal-ványon lehet küldeni. A „Budapesti Hir.ap” előfizetési ára negyedevre 3 frt 50 kr., egy hónapra 1 frt 20 kr. A cím egyszerűen „Budapesti Hirlap Kalap-utca 16.”

2-6

Csongrád, 1891. Nyomatott Schwarcz Sándor könyvnyomdájában.

3 nap alatt!

gyógyul a húgycsótakár, bármily régi keletkezésű is az új mód-szerű szabadalmi eszközzel min-den más költség nélkül.

MEGRENDELHETŐ

Dr. TÓTH

Budapest, IV. Deák-Ferenc-utca 3 sz.

Egy db. ára használati utasítás-sal együtt 4. finomabb 5 frt

26-5